

KOVOS SU NEAPYKANTOS KURSTYMU INTERNETE ELGESIO KODEKSAS

Facebook, Microsoft, Twitter ir YouTube* (toliau – IT bendrovės), dalyvaujančios ES interneto forume, drauge su kitomis platformomis ir socialinės žiniasklaidos kompanijomis ne tik dalijasi atsakomybe, bet ir didžiuojasi galimybe skleisti ir puoselėti saviraiškos laisvę visoje interneto erdvėje.

IT bendrovės drauge su Europos Komisija ir ES valstybėmis narėmis yra įsipareigojusios kovoti su neteisėtu neapykantos kurstymu internete. Neteisėtas neapykantos kurstymas, kaip nustatyta 2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatiname sprendime 2008/913/TVR dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis ir nacionaliniuose teisės aktuose, į kuriuos perkeltas šio sprendimo nuostatos, reiškia bet kokią veiką, kuria kurstomas viešas smurtas ar neapykanta, nukreipti prieš asmenų grupę, apibūdinamą pagal rasę, odos spalvą, religiją, kilmę, įskaitant tautinę ir etninę, ar tokiai grupei priklausantį asmenį. IT bendrovės ir Europos Komisija taip pat pabrėžia reikmę ginti teisę į raiškos laisvę, kuri, kaip nustatė Europos Žmogaus Teisių Teismas, „yra taikoma ne tik palankiai priimamai arba laikomai nepavojinga ar indiferentiška informacijai ar idėjoms, bet ir toms, kurios kelia pavojų, sukrečia ar kelia nerimą valstybei arba tam tikrai visuomenės daliai“¹.

Svarbų vaidmenį užkertant kelią neapykantos augimui internete atlieka ir plačioji visuomenė, visų pirma pilietinės visuomenės organizacijos, – jos sudaro atsvarą skatindamos nediskriminavimą, toleranciją ir pagarbą, be kita ko, vykdymas sąmoningumo didinimo veiklą.

IT bendrovės prisideda prie Europos Komisijos ir ES valstybių narių pastangų, kuriomis siekiama užtikrinti, kad interneto platformose nebūtų galimybė plėtai paskleisti neteisėtą neapykantos kurstymą. Neapykantos kurstymas internete daro neigiamą poveikį ne tik toms grupėms ar individams, kuriems jos skirtos, bet ir tiems, kurie kovoja už laisvę, toleranciją ir nediskriminavimą mūsų atviroje visuomenėje, ir atgrasomai veikia demokratinį diskursą interneto platformose.

2016 m. kovo 24 d. ES teisingumo ir vidaus reikalų ministrų bei ES institucijų atstovų bendrame pareiškime dėl Briuselyje įvykdytų teroristinių išpuolių pabrėžiama, kad „Komisija suintensyvins darbą su IT bendrovėmis, visų pirma ES interneto forume, kad būtų kovojama su teroristine propaganda ir kad ne vėliau kaip 2016 m. birželio mėn. būtų parengtas kovos su neapykantos kurstymu internete elgesio kodeksas“².

Kad būtų užkirstas kelias neteisėto neapykantos kurstymo sklaidai, būtina užtikrinti, kad valstybės narės tiek internete, tiek už jo ribų visapusiškai įgyvendintų nacionalinius teisės aktus, kuriais buvo perkeltas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/913/TVR. Nuostatų, kuriomis kriminalizuojamas neapykantos kurstymas, taikymo veiksmingumas priklauso nuo baudžiamosios teisės sankcijų taikymo pavieniams neapykantos kurstytojams sistemos tvirtumo, o šią veiklą turėtų papildyti veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti, kad interneto

* Atitinkami *Microsoft* internetinės prieglobos subjektai.

¹ 1976 d. gruodžio 7 d. EŽIT sprendimas Handyside prieš Jungtinę Karalystę, § 49.

² <http://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2016/03/24-statement-on-terrorist-attacks-in-brussels-on-22-march/>.

tarpininkai ir socialinės žiniasklaidos atstovai, gavę tinkamą pranešimą, į neapykantos kurstymą interne te reaguočių operatyviai ir per pagrįstą laiką. Tinkamais turėtų būti laikomi tik pakankamai išsamūs ir adekvacių pagrįsti pranešimai.

IT bendrovės pabrėžia, kad dabartiniu elgesio kodeksu³ siekiama ne tik nustatyti veiklos orientyrus, bet ir dalytis geraja patirtimi su kitomis interneto bendrovėmis, platformomis ir socialinės žiniasklaidos subjektais.

IT bendrovės, kovos su neapykantos kurstymo interne sklaida lyderės, susitarė su Europos Komisija dėl Elgesio kodekso, kuriuo nustatomi tokie vieši įsipareigojimai:

- IT bendrovės turi nustatyti aiškią ir veiksmingą pranešimą apie neapykantos kurstymą jų portaluose nagrinėjimo tvarką, kad galėtų pašalinti tokį turinį arba apriboti prieigą prie jo. IT bendrovės turi parengti taisykles ar gaires, kuriomis aiškinama, kad skatinti kurstyti smurtą ir neapykantą yra draudžiama.
- Gavusios tinkamą pranešimą, kad reikia pašalinti tam tikrą turinį, IT bendrovės turi ji įvertinti vadovaudamas savo taisyklėmis ir gairėmis ir prireikus nacionaliniais teisės aktais, kuriais buvo perkeltas Pamatinis sprendimas 2008/913/TVR. Prašymų vertinimą turi atligli specialios darbo grupės.
- IT bendrovės didžiąją dalį tinkamų pranešimų apie šalintinę neapykantą kurstanti turinį turi įvertinti per 24 valandas ir prireikus ji pašalinti arba panaikinti prieigą prie jo.
- Be to, IT bendrovės turi išaiškinti vartotojams, kokio tipo turinys pagal jų taisykles ir gaires yra draudžiamas, ir didinti jų sąmoningumą. Priemonė siekti šių tikslų galėtų būti pranešimų sistema.
- IT bendrovės turi teikti informaciją apie pranešimų teikimo tvarką, kad valstybių narių institucijų ir IT bendrovių komunikacija, visų pirmą susijusi su pranešimais apie neapykantos kurstymą ir tokio turinio pašalinimui ar prieigos panaikinimui, būtų spartesnė ir veiksmingesnė. Informacija turi būti perduodama per nacionalinius kontaktinius centrus, kuriuos nustato IT bendrovės ir atitinkama valstybė narė. Taip valstybėms narėms ir visų pirma jų teisėsaugos tarnyboms būtų suteikta galimybė dar geriau susipažinti su neapykantos kurstymo interne nustatymo metodais ir pranešti apie tai bendrovėms.
- Viešindamos aiškią informaciją apie bendrovės taisykles bei gaires ir pranešimų teikimo tvarką, IT bendrovės, visų pirmą puoselėdamos partnerystę su pilietinės visuomenės organizacijomis, turi skatinti ekspertus teikti pranešimus ir žymėti turinį, kuriuo siekiama kurstyti smurtą ir neapykantą. IT bendrovės turi siekti stiprinti partnerystę su pilietinės visuomenės organizacijomis plėsdamos geografinę tokios partnerystės aprėptį ir prireikus remti ir rengti pilietinės visuomenės organizacijų partnerius, kad jie galėtų atligli patikimo

³ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 2000/3 I/EB dėl kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyvos) (OL L 178, 2000 7 17) 16 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės ir Komisija skatina verslo, profesines ir vartotojų asociacijas arba organizacijas, kurių paskirtis – prisidėti prie tinkamo 5–15 straipsnių įgyvendinimo, rengti Sajungos lygmens elgesio kodeksus.

pranešėjo ar lygiavertį vaidmenį, visapusiškai užtikrinant jų nepriklausomumą ir patikimumą.

- IT bendrovėms reikia valstybių narių ir Europos Komisijos paramos, kad būtų užtikrinta prieiga prie pilietinės visuomenės organizacijų partnerių ir patikimų pranešėjų iš visų valstybių narių reprezentatyvaus tinklo, kad jie galėtų teikti kokybiškus pranešimus. IT bendrovės turi savo svetainėse paviešinti informaciją apie patikimus pranešėjus.
- IT bendrovės turi reguliarai mokyti savo darbuotojus apie naujausius visuomenės raidos pokyčius ir dalytis nuomone apie galimus tolesnius patobulinimus.
- IT bendrovės turi aktyviau bendradarbiauti tarpusavyje ir su kitomis platformomis bei socialinės žiniasklaidos bendrovėmis, kad būtų kuo plačiau dalijamas geraja patirtimi.
- IT bendrovės ir Europos Komisija, pripažindamos nepriklausomo pasipriešinimo neapykantą kurstančiai retorikai ir prietarams vertę, turi testi nepriklausomos atsvaros, naujų idėjų ir iniciatyvų nustatymo ir skatinimo darbą ir remti švietimo programas, kuriomis ugdomas kritinis mąstymas.
- IT bendrovės turi aktyviau bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis ir dalytis geraja patirtimi kovos su neapykantą kurstančia retorika ir prietaraais srityje, taip pat aktyviau imtis pilietinės visuomenės organizacijų informavimo veiklos, kad jos galėtų vykdyti veiksmingesnes pasipriešinimo kampanijas. Europos Komisija drauge su valstybėmis narėmis turi prisdėti imdamasi veiksmų politinės visuomenės organizacijų specifinėms reikmėms ir reikalavimams nustatyti.
- Europos Komisija, koordinuodama veiksmus su valstybėmis narėmis, turi siekti, kad šiame kodekse išdėstytu įsipareigojimų laikytusi ir kitos svarbios platformos ir socialinės žiniasklaidos bendrovės.

IT bendrovės ir Europos Komisija susitaria reguliarai vertinti šiame Elgesio kodekse nustatytus viešuosius įsipareigojimus ir jų poveikį. Jos taip pat susitaria toliau diskutuoti, kaip būtų galima didinti skaidrumą ir skatinti atsvaros ir alternatyvų naratyvą. Todėl bus rengiami reguliarūs susitikimai, o iki 2016 m. pabaigos Kovos su rasizmu, ksenofobija ir kitų formų netolerancija aukšto lygio grupei bus pateiktas preliminarus vertinimas.